

РЕЙ БРЕДЪРИ ОЩЕ ЕДНО ЗА ИЗ ПЪТ

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2002

chitanka.info

Секретарката ми подаде глава през вратата и заговори над барикадата ми от писма и книги.

— Тук ли сте?

— Знаеш че съм тук и че съм затрупан с работа — казах аз. — Какво има?

— Някакъв ненормален иска да го публикуваме и твърди, че е написал най-дългия роман на света.

— Мислех си, че Томас Улф е умрял — казах аз.

— Домъкнал е четири пазарски торби с нещо, което прилича на подпалки — каза Елза. — Но на всяко парче има букви и думи. На едното пише „Беше бурна и тъмна нощ“, на друго — „Навсякъде хората бяха мъртви“.

Това подежда. Изправих се зад крепостта си от литература и отидох до вратата, за да погледна ненормалника. Седеше в приемната в компанията на няколко бели торби, натъпкани с парченца дърво. Можех да различа думите по тях.

— Покани го да влезе — чух се да казвам.

— Нали не...

— Да — дойдох на себе си аз. — Помисли си за Въдицата на разказвача!

— Въдица ли?

— Начина да започнеш романа си толкова завладяващо, че читателят да захапе въдицата и да не може да се отскубне. Хайде, Елза.

Елза излезе.

Върна се с дребния човек — беше висок не повече от метър и шестдесет, — който ентусиазирано мъкнеше своите торби с думи. Стовари две от тях и побърза да домъкне останалите. След това кротко седна сред колекцията си, а Елза излезе с въздишка.

— Е, господин...

— Дж.Ф. Фолет, автор на нещо, което някои наричат „Щуротията на Фолет“. Ето го изумителния ми роман!

И подритна торбите.

— Заинтригуван съм, драги господин Фоли.

Той не обърна внимание на иронията ми и се усмихна на творенията си.

— Благодаря. Повечето издатели бързат да се покриват. Дойдох тук, защото... — Той млъкна и ме изгледа от глава до пети. — Виждам,

че сте на моята възраст и може би си спомняте онова славно време през тридесетте, когато туристите обикаляха Съединените щати с автомобили... — Замълча, за да мога да си припомня.

— Това — той докосна пълните с думи торби — е една стара идея, чието време се върна. Помните ли пътуванията по Шосе 66? Как пътувахте на запад с родителите си? Как се забавлявахте и вбесявахте вашите?

— Вбесявал съм ги? По дяволите! — Умът ми прещрака. Беше уцелил точно в десетката.

— „Бурма Шейв“! — извиках аз, но бързо дойдох на себе си. Издателите не трябва да се паят. Това вдига цената. — „Бурма Шейв“ — промърморих.

— Да! — каза Щуротията. — Дори да не се бръснете — „Бурма“! Пътищата на Америка бяха осеяни със знаците на „Б.Ш.“, както ги наричаха някои. Човек научаваше наизуст куплетите между Падука и Поталатоми, Тонопа и Тъмбстоун, Хила Гълч и Грас...

— Да, да! — нетърпеливо казах аз.

*„Ако искаш да си гладък ти,
с «Бурма Шейв» се избръсни.
Стига вече на брадата роб,
с «Бурма» си свободен чак до гроб!“*

— Спомням си! — извиках.

— Разбира се, че помните! — каза Щуротията.

Продължих да рецитирам:

*„Чудовище ужасно, излез от пещерата
и с «Бурма Шейв» махни си ти брадата!“*

— Каква памет! — изръкопляска ми Щуротията.

Сведох поглед към тайнствените торби.

— Но какво общо има това с...

— Радвам се, че попитайте. — И изсипа две от торбите. Прилагателни, съществителни и глаголи се разпиляха по пода, докато той изреждаше: — Бурма Шейв, деветдесет и девета. Дикенс, двехилядна. Шекспир, две хиляди и първа.

— Всички те? — ахнах аз. — На тези малки дъсчици?

— Не, не мъртви автори. Живите. Аз!

Той коленичи и плъзна фразите по килима.

— Как ви се струва да публикувате първия и най-дълъг трансконтинентален роман, прекосяващ окръзи, подминаващ малките градчета, заобикалящ големите градове, завършващ в Сиатъл, където никога не сте искали да отидете, но трябва, за да разберете как свършва Романът на века? Ето го и него! Какво казва той?

Наведох се да прочета фразите, които минаваха покрай бюрото ми и завършваха до стената.

— Секретарката ми спомена нещо за „бурна тъмна нощ“...

— О, това беше стръвта — засмя се Щуротията. — Въдицата на разказвача! Чували сте за Въдиците на разказвача, нали?

Прехапах устни.

— Това — продължи той — е истинското диво начало на грандиозния ми опус.

Зачетох. „Краят на света приближаваше... — пишеше на първата треска. Втората продължаваше: — Алек Джоунс имаше само шест часа да спаси Земята!“

— Това ли са грабващите вниманието думи на грамадния ви бестселър? — попитах аз.

— Можете ли да направите нещо по-добро?

— Ами...

— Чакайте! — прекъсна ме той. — Става още по-шантаво. Пригответе се да се откажете от сделката.

Нареди още подпалки, докато в краката ми не се образуваха около шестдесет думи, завършващи при вратата.

— Може би ще попитате защо е дошло времето на тази книга? — продължи той. — Когато Бурма Шейв беше извадена като зъб от пътищата на Америка, там остана вакуум, нали?

— Да, липсваше ни.

— Днес няма много за гледане, колите се движат прекалено бързо, билбордовете са verboten, така че какво правим? Нещо малко

непривличащо вниманието покрай банкета, предимно второстепенни пътища, от Мейн до Мисула, от Деплейн до Денвър. Засадете тези миниметафори, за да пуснат корени в американската психика. Предизвикват телевизията да заговори за тях. Полудели, туристите започват да четат в Канкакий, Кеноша и Канзас. Намират финалните части в центъра на Сойк и в Сиатъл. След това, сър, с Божията помощ, публикуваме цялата купчина в една Книга на месеца, подвързваме я с кожа и ожънваме бурните ветрове на пътуването. Помислете!

— Направо ме разбихте!

— Както и трябва да бъде. Сега бързо! Трябва да тичам при следващия издател, освен ако не подпишете и не заковете тези революционни афиши да популяризирате грамотността и в най-затънтеното село!

— Мислите, че учителите ще...

— Ще ги лапат на закуска, обяд и вечеря! Обявете им го чрез компютрите им. Ще заобиколим междуцатските библиотеки, които ще го рекламират на случайните посетители като интелектуално благо. Професорите ще се молят да направят от езика ми приличен английски. Рекламните агенции ще предлагат луди пари за място в пътуващата история, но не! Романът ми ще се носи, размесвайки герои и полудели туристи наляво и надясно. Време е, сър. Старото се появява отново. Неизпробваното ще бъде изпробвано. Сбогом!

И той стана и започна да събира своите съществителни и глаголи.

— Чакайте — извиках аз, вперил поглед във фразите. — Това е началото, но... как свършва?

— Невероятно! Веднъж тръгнал по пътя, народът няма да може да се спре. Убиец, направо убиец. Предизвиквам ви да пробвате!

— Но откъде да знам?...

— Уповаваме се на Бог, сър, и на интуицията на неговия раб, сиреч моята. Аз ще определям местата, час след час, ден след ден, от Скенектъди до Саскачеван. Дори докато превозвам таблата и рисувам буквите, моето скрито аз ще довършва ченгелчетата. Ще се страхувам точно като вас, ще се чудя какво по дяволите ме очаква нататък, нагоре, надолу, ще се будя с цял пчелен кошер от думи в главата си. Е?

Той сграбчи десетина дъсчици и ги заразглежда с удоволствие.

— Направо невероятно!

— Вярно е. Елза! — повиках аз.

— Сър? — Тя подаде глава през вратата и изгледа застлания с дъсчици под.

— Бог да ми е на помощ — въздъгнах аз. — Донеси договорите. За книги, да, за книги!

И докато Фоли подписваше, аз непрекъснато го дърпах за ръкава.

— Но защо аз? Защо тук?

— Сър — каза Фоли. — Имате вид на литературовед-книжар, най-великия шампион по правопис, взел от библиотеката десет сериозни книги на дванадесетгодишна възраст и върнал се на следващия ден за още толкова!

— Как познахте?

— Ако знаех друго, нямаше да ви правя граматичен редактор на моя подвижен фестивал! И така, как ще финансираме това толстоевско пътуване?

— Не се съмнявам, че...

— А трябва. Ще врънкаме дъскорезниците да ни отпускат безплатни табла. Публичност! За снимките ще хванем библиотекари с чукове и четки. Бойскаути, жадуващи да забиват и окачват. Разходи? Никакви.

— Страхотно!

— Нали? Стегнете се. Ще слагаме указатели към сватбените, бебешките и погребалните магазинчета на дами със сини коси, за убежища на напъпващи критици, готови да се качат на изригващия Везувий.

— Великолепно!

— Ще печелим всеки път! Дори докато пътуваме през капаните на университетите, заложили да ни попречат да продължим.

— Защо?

— Цели орди неиздадени автори с недовършени романи по бюрата си ще се хвърлят да ни дават съвети за пунктуация, характеристика, сюжетни линии, глухи нишки.

— И?...

— От покрайнините към центъра, Филадельфия, Фриско, Лос Анжелис. Паради на стари автомобили, които ни пробиват път през предградията. Класически автомобили в края. Губернатори на границите на щатите, шампанско...

— Гениално!

— И това съвсем не е всичко, сър. Още подробности, питате вие. Ще ни трябва около двадесет хиляди колчета за двадесет хиляди табели с късмети в стил полухайку, по една на всеки сто метра на скоростните пътища и на всеки петдесет по обикновените. С две думи, това е. Ето вашия екземпляр от договора. Ето го и моя. Е, готов ли сте с парите?

— Вземете това!

— Пачка стотачки? Страхотно! Отивам до магазина за бои. Премиерата започва утре на обед на старото шосе 66. Вие ще забиете първото колче!

— Не заслужавам...

— Бъдете там!

И изчезна като пясъчна вихрушка, като отнесе парите ми и остави след себе си разпилени из целия кабинет думи.

Елза гледаше невярващо.

— Какво ви накара да направите това? — извика тя.

— Младежкото безразсъдство — попипах ребрата, лактите и лицето си. — В един миг се почувствах, сякаш съм на тринадесет, на дванадесет, на десет, пътят свисти покрай нас, табелите на „Б.Ш.“ прелитат, аз казвам стихотворения, брат ми приглася, баща ми е полудял до такава степен, че е готов да хвърли колата в някоя пропаст, и изведнъж — пуста страна, знаците на „Б.Ш.“ изчезват, понеже щатските юридически зъболекари извадиха и насякоха думите и не остана нищо за четене. Когато отбивахме по пътя за по една сода, аз пиех „Бурма“, брат ми пиеше „Шейв“.

— Глупости! — каза Елза.

— Да. — Чух как ехото от пълните с думи торби заглъхва.

— Но чакам с нетърпение, а ти? — прошепнах аз. — Онази бурна и тъмна нощ?

— Щом казвате.

Както се казва, не с гръм, а с хленчене. Онова, което експлодираше като ракета на Сесил Б. Демил, изсъска като фишек за Четвърти юли.

Разбира се, дадох път на лудия пътен епос на Фоли — „На път за навсякъде“. Забих първия стълб и поставих началото на най-дългия роман от Апоматокс. Следващите глави щяха да се издават през Каунсъл Блъфс и Хила Бенд! Напрежението е гарантирано! Очаквайте продължения. Удивителна.

Отначало никой не обърна внимание. След това — всички!

Пълчища от пътници разнасяха като приливна вълна Фоли из страната, припяваха фрази, възстановяваха сцени още преди прахът след него да се е слегнал. Посипаха се писма с искания някои герои да бъдат застреляни и да се въведат нови.

Критик от „Чикаго Трибюн“ взе интервю с Фоли и бе убит от издателя си, специалист по Йейтс и Поуп. Шосе 66 възвърна старата си слава. Въздушните превози западнаха. Автобусните компании бяха в разцвет. Бензиностанциите никнеха като гъби след дъжд. Мотелите се съживиха. Каравани, натъпкани с въодушевени читатели, сновяха между Омаха и Угалуга. Появиха се сборници на Клиф Ноутс за безспирните пътувания от ада до крайбрежието.

И след това — пълен упадък! Някъде между прохода Донър и Долината на смъртта литературният поток умря.

Заваляха киселинни дъждове.

Земята бе замърсена с бели подпалки от съществителни, прилагателни и глаголи.

Бях готов да се омитам, когато вратата на офиса ми широко се отвори. На прага стоеше Фоли, съвсем сдухан, блед като платно, стиснал зъби, с две огромни пазарски торби в ръце.

— Фоли! — възкликнах аз.

— Можеш да го повториш — каза той.

— Влизай, влизай. Господи, какво е станало?

— Ти кажи.

— Това продължението ли е?

— Каквото остана от него — промърмори той и изсипа торбите.

Подът се покри със стърготини. Петнадесет килограма най-фини дървени стърготини.

— Опитах, но не успях да го завърша — каза той.

— Музата ти е изневерила? Умствено задръстване?

— Пътно.

Той изсипа каквото беше останало от съдържанието на торбите на купчина от талаш и стърготини на бюрото ми. В прахоляка различих остатъци от „г“, „т“ или „п“, както и едно по-голямо „-ят“. Част от стърготините се посипаха върху стола ми.

— Пътно ли?

— Никога не съм предполагал, че хората могат и да не пожелаят моите ярки цветя покрай пътя — изплака Фоли. — Трябваше да пропускам километри ферми, понякога цели окръзи. Шерифите казваха — разкарай ги! Женските обществени комитети обявиха, че опусът ми бил *ipso facto* крещящо престъпление. Секс и трева! Една гърбица или две! — крещяха те. Цензори изтръгваха табелите и крадяха, също както и плагиаторите!

— Плагиатори!?

— Крадци на сюжети, преписвачи на романи! Осем километра сцени изчезнаха за една нощ при Тулса, за да се появят на следващия ден в Талахаси да омайват алигаторите. Шерифът на Талахаси ги присвои и сега е звезда, протеже на Опра! Как да докажа, че е откраднал труда ми!? Опитах да си прибера част от табелките, но някакви унищожители на книги спукаха гумите ми. Казах им да натрошат табелите за подпалки!

Той млъкна. Беше останал без дъх.

— Пътно убийство — прошепна.

— Пътно убийство ли!? — извиках аз.

— По-точно пътно убийство по интернет. Още щом посаждах моите скъпоценни творения, интернет ги пожънваше и ги разпространяваше, бърз като Роудрънър, а аз бях като Койота, опитващ се да разкъса електронната мъгла. Техните фойерверки блестяха ден и нощ, изстрелваха моите думи върху хиляди екрани, разчистваха ги и изстрелваха нови, подобно на състезанието между Каспаров и Big Blue. „Компютър печели шахматен двубой!“ По дяволите, как иначе при всички умници, работещи за IBM? Цял рояк гении срещу един безпомощен руснак. Същото е и при мен. Малкият Хемингуей трябва да отстъпи пред бурята на интернет. Затова си събрах табелките и се ометох.

— Е, това е — завърши Фоли. — Може би ще успееш да намериш някой да допише финала, да убие лошите и да погребее добрите. Аз се провалих. Какво мога да кажа?

— Надявам се да си намериш нова работа — казах му.

— Като дърводелец на банциг? Става за Христос, но не и за мен.

Ще си изплатя заема на месечни вноски.

— А какво да правя с това? — От финия прах в кабинета ми се кихаше.

— Напълни някоя възглавница. Или направи ферма за мравки.

— Все пак беше страхотен и дълъг роман.

— Да. Питам се как ли щеше да завърши.

— Ако някоя нощ се събудиш с отговора, обади ми се.

— Не си прави труда да чакаш. Сбогом.

И той си тръгна, като остави двете торби с гранулирания си опус магнум.

Влезе Елза.

— Какво ще правите с всичко това?

Кихнах веднъж, после още веднъж и още веднъж.

Бюрото беше празно. Прахолякът се понесе из въздуха.

Елза гледеше летящия опус.

— „Отнесени от вихъра“?

— Не. По-скоро Джек Керуак. „По пътя“.

Издухах носа си.

— Донеси метлата.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.